

Így látta egy gyümölcsstermesztő – A KAUKÁZUSI KRÉTAKÖR

2011. december 3.

Gruse gyermekén, azaz a főliába csavart csutkabábun kívül szinte semmi brechti nincs e Brecht-előadásban. Műfajt veszttve, műfajt keresve, zenés darabbá hívva, középfaajú színművé fogyva kerekítgeti magát a Krétakör. **KRITIKA**

A sorsolás véletlene dönti el, a Budapesti Operettszínház Raktárszínházának nézőterére igyekezők fehér vagy barna köpenybe bújhatnak-e. Előbbi a drámabeli kolhoz-keretjáték grúz kecsketenyésztőinek, utóbbi a gyümölcsstermesztőknek a viselete. Sok értelme nincs a váratlanul kölcsönbe kapott jelmezt felöltönnök: a publikum ruházata jelentés nélkül marad. A törekvő népi játék a közönségnek sajtot kínálgató egyszerű zajlása elillan, ahogy a termékeny völgy birtoklásáért folyó küzdelemből is kiiktatódik az álkonfliktus. A két csoport a megegyezés örömeire együttesen lát neki bemutatni egy kínai gyökerű, dupla tanmesét. Legkevesbé sem az olyan stílusok valamelyikében, amely tőlük várható lenne, hanem a stílusalanságig váltogatva a közelítéseket, megoldásokat.

Pedig nem indulna rosszul a dolog. A ceremóniamester Énekes úgy érkezik, mint egy hányavetin fölényes vidéki celeb. Tollával autogramot ad ájuldozó rajongója kebelére. A figurát azonban **Somogyi Szilárd** rendezése nem tartja e laza, kritikai látásmódot és iróniát ígérő regiszterben. **Szabó P. Szilveszter** átvált az általa oly sokszor jól formált sötét angyalba, aki mosolytalan bábtáncoltatóvá, lojális súgóvá, mindentudó háttéremberré komorul. Árnyékká, árnyá. A legtöbb váltás, változás hasonlóan megokolatlan és előnytelen. Bár a díszlet egy közös szövetkezeti helyiség klozetjaiból és zuhanyozóiból állna – még Acdak bírói széke is egy vécészsze lesz –, valami óriási csöves-rácsos tákolmányt is aláeresztenek néha a szűk térbe. A puskákat felmosófák jelzik – egy erőszakos jelenet viszont naturalisztikus bugyiletépéssel, ordibálással, sikoltással, köpködéssel megy végbe.

Szabó P. Szilveszter és Nádasi Veronika

A történet lényege: Gruse, a jóságos szolgáló magához veszi a fenséges anyja által a háborús viszonyok közepette sorsára hagyott csecsemőt. Menekíti, táplálja, bármi áron védi, szívből szeretve neveli. Amikor azonban a béke kitörésekor „gyermekelhelyezési perre” kerül sor, a harcból megtérő vőlegénye miatt nem vallhatja sajátjának a kicsit. Egyszerre kell igent és nemet mondania fogadott kisfiára. Mindaddig, amíg a bibliai, salamoni döntés és a krétakör-próba keveréke meg nem oldja a helyzetet. Ehhez a szálhoz képest minden más mellékes, főleg azért, mert a már gyakorlott rendezőnek ismert, de a Marosvásárhelyi Művészeti Egyetem mester szakos növendékeként ezzel a rendezésével vizsgázó Somogyi mit sem állít a brechti példázatosság, a V-effektes történelmi és morális intés erőterébe. Még a háborún meggazdagodó, saját népüket, országukat tönkretéző hercegek aljasságát sem.

Peller Anna és Szabó P. Szilveszter

Sok munkát és sok ötletet feccöltek *A kaukázusi krétakörbe*, irány és koncentrálttság nélkül. A végén például a rajzolt, sorsdöntő kör helyét két darabból összesimuló műfű veszi át – a jin és jang alakjában. Nincs már mód és idő, hogy ezt az üzenetet, rajta-körötte a **Bodor Johanna** tervezte szövetkezeti táncot a szimbolikus alakzat homályos közhelyességén túl a dráma érdekében adaptáljuk. A rendezés egyébként is folyton intenzív mellékes viszonylatokat támaszt, egyéni játék-elgaloppírozásokat gerjeszt vagy enged, ahelyett, hogy valóban 21. századi Brechtet láttatna. **Jantyik Csaba** (Hájas herceg) mindvégig cifrázó szerepközelítése, **Nádasi Veronika** több alakban mutatott kedélyessége, a mellékszerepekben fregolizva odaadóan és tehetségesen dolgozó fiatalok mindenáron karakterizálni igyekvő munkája ugyanúgy visszafogást, tisztítást, korrekciót kért volna, mint a játszóhelyet a mennyezetig felfalni akaró térkezelés, vagy az önmagukból kiáradó epizódok (mint a nevezetes esküvői jelenet Gruse és az állítólag halálán levő paraszt között). **Faragó András** részeges, furfangos bírója, az igazságtevő jómadár egy reneszánsz komédiában lenne otthon, a szövegmondásba, gesztusrendbe érzékenyen bekeményítő **Náray Erikát** (Natela Abasvili) még szigorúbb tartás vihetné közelebb a rossz anya, rossz uralkodó elidegenítő rajzához. Leginkább **Makranczi Zalán** Szimon Csacsavája, a konok, tömör közléseire és sejtelmes szlogenjeire égetett, füstös pillantású katona mondható Brecht-közeli színpadi létezőnek keserves hűségű vőlegényként. **Peller Anna** Gruséja a háborútól, pokoljárástól szemernyit sem veszít mesei, fiatal szépségéből, musical-startú játéka kiegyensúlyozott és kifejező. Paul Dessau mindig is

problematikusnak, buktatósnak, az előadókat meggyötrőnek tartott zenéje az ő éneklésében nyílik legtágasabbra. (Karmester: **Balassa Krisztián**.)

A plakát szerint e bemutató az 1992-es kaposvári produkció kamaraváltozata. Nemigen tudom, **Eörsi István** fordításán-átdolgozásán kívül ez mire vonatkozhat. Ott a díszletet és a jelmezt nem **Gyarmathy Ágnes** tervezte, realitásigény és stilizáció nem így elegyedett, az interpretáció szárazabb, hőfoka lecsavartabb volt. Valójában nem a rekonstruálhatatlan hasonlóság vagy különbség számít. Barna köpenyembe burkolva zavaróan széttartónak, részben ezért sokszor unalmasnak találtam e *Kréta*kört. A végén a mindig-jó-nézni premier-örömben a színészekén kívül is sokan meghajoltak, de Bertolt Brecht ábrázata nem sejlett mögöttük.

Szerző:

Tarján Tamás

Fotó:

mti

<http://kultura.hu/main.php?folderID=952&articleID=320269&ctag=articlelist&iid=1>